

I. МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «УКРАЇНА – ІТАЛІЯ: СПІВРОБІТНИЦТВО У ГАЛУЗІ
ТУРИЗМУ»

УДК 796.5 (477)

Любіцева О.О., Мотузенко О.О.

ІННОВАЦІЇ В ТУРИСТИЧНІЙ ОСВІТІ

Підготовка креативних фахівців для сфери туризму розглядається як місія вітчизняної туристичної освіти, шлях її інноваційного розвитку. Одним із кроків на цьому шляху є підготовка магістрів за програмою подвійного дипломування. Пропонується досвід кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка з підготовки фахівців за програмою «проектування та управління туристичними системами».

Подготовка креативно мислящих спеціалістів для сфери туризму рассматривается как миссия отечественного туристического образования, как путь его инновационного развития. Одним из направлений такого развития является подготовка магистров по программе двойного дипломирования. Рассматривается опыт кафедры страноведения и туризма Киевского национального университета имени Тараса Шевченко по подготовке магистров специализации «проектирование и управление туристическими системами».

The mission of the national tourism education is a preparation of specialists kreativnihy That is the path of innovative development of education in tourism. Innovative direction of education in tourism has master's programs, which give the right to receive two diplomas: the national and European. The article examines the experience of Kyiv Taras Shevchenko University and the University of Macerata in Italy.

Постановка проблеми. Туристична освіта в Україні пройшла етап формування і сьогодні можна стверджувати, що спеціалізована система підготовки кадрів для туризму в країні відбулася. З 2004 р. почав діяти галузевий стандарт вищої освіти з напрямку «туризм», який з того часу кілька разів уточнювався і доопрацьовувався. Цей процес – закономірний, оскільки ринок туристичних послуг розвивається дуже динамічно і галузева спеціалізована освіта має відповідати темпам цих змін. Більше того, ВНЗ, які готують кадри для туризму, мають прогнозувати ці зміни і готувати кадри відповідно цим прогнозам. Завданням ВНЗ з туризму є саме передбачення майбутнього туризму як суспільного явища на основі науково-дослідної роботи в цій царині. Оскільки туризм є явищем глобальним, то й туристична освіта має забезпечувати цю глобальність, максимально сприяти мобільності робочої сили, тим більше, що індустрії туризму притаманна інтернаціоналізація праці, стандартизація технологічних процесів і загальна їх інноваційність. Саме питанням інноваційності у системі підготовки кадрів для туризму присвячена дана стаття.

Аналіз попередніх досліджень. Різноманітні питання організації туристичної освіти в останнє десятиліття розглянуті в роботах авторів, а

також В.Федорченка, Л.Сакун, Н.Фоменко, Г.Цехмістрової, О.Фастовець, Т.Сокол, Л.Устименко та інших фахівців, які займаються питаннями освіти в галузі туризму.

Виклад основного матеріалу. Освіта (тому числі й вища) як система передачі, поширення знань, цінностей певного суспільства, є системою достатньо консервативною, зазвичай формується десятиліттями, успадковуючи і розвиваючи попередній досвід і всілякі новації в цій сфері потребують передусім детального аналізу можливих наслідків. Водночас, рівень підготовки кадрів для туризму має відповідати рівню розвитку індустрії туризму. Глобальність туризму забезпечується глобальністю організації туристичного процесу. Галузь «зцементована» спільними технологіями: інформаційними, готельними, анімаційними, транспортними, логістичними, маркетинговими та ін., що передбачає аналогічну «глобальність» у системі підготовки кадрів. Інтернаціоналізація праці в сфері туризму має бути забезпечена інтернаціоналізацією підготовки кадрів. Індустрія туризму в сучасному світі є не тільки динамічно зростаючою, а й досить стабільною сферою діяльності (як показала світова економічна криза), що робить її інвестиційно привабливою, стимулює як екстенсивний (за рахунок залучення нових ресурсів і територій), так і інтенсивний (за рахунок креативності) шляхи розвитку. Власне забезпечення креативності фахівців з туризму має стати місією вищої фахової туристичної освіти в країні. Інноваційність освітньо-туристичного процесу може бути забезпечена як традиційними методами, які вже апробовані багато років і довели свої переваги, так і новітніми, які тільки починають впроваджуватись в світі і в Україні і є наступним кроком у забезпеченні руху робочої сили для забезпечення розвитку глобального туризму.

Слід зауважити, що з самого початку свого розвитку наприкінці 1980-х – початку 1990-х рр., вітчизняна туристична освіта використовувала досвід своїх зарубіжних колег, де туризм розглядався вже не тільки як практика організації дозвілля, а й як наука (туристистика в більшості країн – Болгарія, Польща), яка забезпечує підготовку кадрів у поєднанні з певними науковими розробками. Перші навчальні плани, зокрема, на кафедрі країнознавства та туризму географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка розроблялись з використанням досвіду спеціалізованих ВНЗ Греції, Польщі, Болгарії, Іспанії, Італії, Німеччини. В подальшому цей досвід знайшов відображення в розробленому Галузевому стандарті вищої освіти України (ГСВОУ) напряму «туризм» 2004р. та його подальших удосконаленнях (2006, 2008, 2011 рр.). Інноваційний розвиток туристичної освіти на основі традиційних методів вбачається в таких кроках:

- 1) удосконалення навчальних планів та програм адекватно потребам ринку туристичних послуг;
- 2) розширення міжнародних контактів ВНЗ шляхом навчання, стажування бакалаврів, магістрів, викладачів;

3) закордонне стажування студентів під час проходження виробничої практики.

Одним з новітніх інноваційних для української системи підготовки кадрів з туризму кроків є програми подвійного дипломування, що широко використовують європейські університети, зокрема країн ЄС.

Кафедра країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка підписала навесні 2013 р. угоду з Університетом м. Мачерата (Італія) про отримання подвійного документу про вищу освіту зі спеціальності «проектування та управління туристичними системами» магістрами обох університетів шляхом визнання рівноцінності відвіданих та зарахованих дисциплін в університетах-партнерах. Навчання в магістратурі за програмою подвійного дипломування терміном 2 роки передбачає опанування дисциплін соціо-гуманітарної, інформаційної, мовної та фахової підготовки в обсязі 120 кредитів, з яких 30 кредитів студент має набрати, навчаючись протягом другого року в університеті-партнері (мова навчання – англійська). Умовою для отримання магістром диплому Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Україна) та диплому Університету м. Мачерата (Італія) є успішне складання випробувань з визначених узгодженим навчальним планом дисциплін, випускного іспиту з фаху та захисту магістерської роботи перед Державною екзаменаційною комісією у складі професорів університетів-партнерів. Таким чином, студентам надається можливість поглибити фахову підготовку, отримати певні практичні навички туристичної діяльності під час навчання в університеті-партнері. Магістерські програми подвійного дипломування є гнучким механізмом реакції на зміни в туристичному процесі. Участь національних ВНЗ, спеціалізованих кафедр в таких програмах є визнанням передусім наукових та освітніх здобутків колективів цих кафедр, в даному разі кафедри країнознавства та туризму КНУ імені Тараса Шевченка, є шляхом до тісної інтеграції не тільки в освітній, а й у науковій сфері, що має сприяти підвищенню кваліфікації викладацького складу, і, відповідно, рівня підготовки студентів.

Робота над узгодженням магістерської програми подвійного дипломування зі спеціалізації «проектування та управління туристичними системами» виявила ряд проблем, частина з яких потребує вирішення на рівні профільного міністерства, а саме: сучасна система підготовки магістрів-туризмознавців в Україні занадто регламентована і стандартизована, недостатньо відображає можливості ВНЗ з підготовки вузького фахівця на відміну від програм зарубіжних ВНЗ, де власне магістерські програми спрямовані на вирішення вузькоспеціалізованої проблеми шляхом підготовки кадрів відповідної спеціалізації. Звідси пропозиція: 1) треба на законодавчому рівні визначити умови навчання студентів за програмами подвійного дипломування; 2) забезпечити ВНЗ, які працюють за такими програмами, мати право формувати навчальний план у співвідношенні 30% дисциплін з урахуванням ГСВОУ і 70% - з

урахуванням потреб туристичного ринку, досвіду та специфіки даного ВНЗ і досвіду та особливостей університета-партнера. Ще одна проблема може бути вирішена на рівні навчально-методичної комісії з туризму МОНУ: це усунення дрібних спецкурсів (обсягом 1,5-2 кредити) та одночасне укрупнення базових фахових дисциплін (до щонайменше 6-9 кредитів). Така навчальна програма з агрегованими навчальними курсами дозволить студентам краще узагальнити отримані знання і навички. Обов'язковою для магістрів має бути не тільки асистентська практика, визначена діючим освітнім стандартом ОКР «магістр», а й виробнича практика, що дозволить наблизити магістерські дипломи до вирішення практичних питань.

Висновок. Інноваційність в системі туристичної освіти в Україні вбачається як у подальшому розвитку традиційних методів, так, особливо, у розвитку магістерських програм подвійного дипломування, які розширюють сферу прикладання праці для випускників та сприяють міжнародному визнанню української освіти.